

0407Ε. Η μελέτη του πολιτισμού στην κοινωνική ψυχολογία

Διδάσκουσα: Θάλεια Κωνσταντινίδου

Το μάθημα στοχεύει να παρουσιάσει τις κυριότερες ερευνητικές παραδόσεις της κοινωνικοψυχολογικής μελέτης του πολιτισμού και τους τρόπους με τους οποίους αυτές σχετίζονται με ερευνητικές παραδόσεις στις άλλες κοινωνικές επιστήμες, ιδιαίτερα στην πολιτισμική/κοινωνική ανθρωπολογία και την κοινωνιολογία του πολιτισμού. Επικεντρώνεται σε θέματα όπως: το δίλημμα οικουμενικότητα-ιδιαιτερότητα στην κατανόηση του πολιτισμού, τις μεθόδους έρευνας, τα κυριότερα επιμέρους ερευνητικά πεδία (αντίληψη του εαυτού, καθημερινή γνώση, κοινωνική συμπεριφορά, διαπολιτισμική επικοινωνία-αλληλεπίδραση-επαφή, διαπροσωπικές σχέσεις, διομαδικές σχέσεις), τη σχέση ανάμεσα στον πολιτισμό, το ρατσισμό και τον εθνικισμό, την πολιτισμική ταυτότητα και τη μετανάστευση. Τέλος, επιχειρεί να συνδέσει την κοινωνικοψυχολογική γνώση που παράγεται σε σχέση με τις ποικίλες όψεις του πολιτισμού με παρεμβάσεις στην εκπαίδευση, όπως στην εκπαίδευση των παιδιών μειονοτήτων, των μεταναστών και των προσφύγων.

Βιβλιογραφία

- Adamopoulos, J. & Kashima, Y. (Eds.) (1999) *Social psychology and cultural context*. London: Sage.
- Αντωνίου, Σ. (2001) Η διαπολιτισμική διάσταση στην κοινωνική ψυχολογία (σσ. 289-328). Στο Παπαστάμου, Σ. (Επιμ.) *Εισαγωγή στην κοινωνική ψυχολογία*. Τόμ. 1. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- *Barker, C. & Jane, E. (2020) *Πολιτισμικές σπουδές*. Αθήνα: Εκδόσεις Τζιόλα.
- Bauman, Z. (1994) *Ο πολιτισμός ως πράξη*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Βερνίκος, Ν. & Δασκαλοπούλου, Σ. (2002) *Πολυπολιτισμικότητα: Οι διαστάσεις της πολιτισμικής ταυτότητας*. Αθήνα: Κριτική.
- *Berry, J.W., Poortinga, Y.H., Breugelmans, S.M., Chasiotis, A. & Sam, D.L. (2021) *Διαπολιτισμική ψυχολογία*. Αθήνα: Δαρδανός.
- Berry, J.W., Poortinga, Y.H. & Pandey, J. (1997) *Handbook of cross-cultural psychology*. 3 vols. 2nd ed. Boston: Allyn & Bacon.
- Bocock, R. (2003) Η πολιτιστική διαμόρφωση της νεωτερικής κοινωνίας. Στο S. Hall & B. Gieben (Επιμ.) *Η διαμόρφωση της νεωτερικότητας: Οικονομία, κοινωνία, πολιτική, πολιτισμός* (σ. 335-402). Αθήνα: Εκδόσεις Σαββάλας.
- Cole, M. (1996) *Cultural psychology: A once and future discipline*. Cambridge, MASS: The Belknap Press of Harvard University Press.
- Cuche, D. (2001) *Η έννοια της κουλτούρας στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός.
- Eagleton, T. (2003) *Η έννοια της κουλτούρας*. Αθήνα: Πόλις.
- Elias, N. (1997) *Η διαδικασία του πολιτισμού: Μια ιστορία της κοινωνικής συμπεριφοράς στη Δύση. Κοινωνιογενετικές και ψυχογενετικές έρευνες I*. 2^η έκδ. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Erickson, T.H. (2007) *Μικροί τόποι, μεγάλα ζητήματα: Μια εισαγωγή στην κοινωνική και πολιτισμική ανθρωπολογία*. Αθήνα: Κριτική.
- Erickson, P. & Murphy, L. (2002) *Ιστορία της ανθρωπολογικής σκέψης*. Αθήνα: Κριτική.
- Φίλιας, Β. (2000) *Κοινωνιολογία του πολιτισμού*. 3 τόμοι. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Γκέφου-Μαδιανού, Δ. (1999) *Πολιτισμός και εθνογραφία: Από τον εθνογραφικό ρεαλισμό στην πολιτισμική κριτική*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Grossberg, L., Nelson, C. & Treichler, P.A. (Επιμ.) (1992) *Καλειδοσκόπιο: Μελέτες για τον πολιτισμό*. Θεσσαλονίκη: Μάγια.
- Jenks, C. (1993) *Culture*. London: Routledge.
- Keith, K.D. (Ed.) (2019) *Cross-cultural psychology: Contemporary themes and perspectives*. 2nd ed. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- King, A.D. (Eds.) *Culture, globalization and the world-system*. Basingstoke, Hampshire: Macmillan.
- Marsella, A.J., Tharp, R.G., Ciborowski, T.J. (Eds.) (1979) *Perspectives on cross-cultural psychology*. New York: Academic Press.
- Moghaddam, F.M. (1997) *Social psychology: Exploring universals across cultures*. London: W.H. Freeman & Company.
- Moghaddam, F. M. & Studer, C. (1997) Διαπολιτισμική ψυχολογία: Οι υποσχέσεις, οι δυνατότητες και οι αποτυχίες ενός «ματαιωμένου οίστρου». Στο D. Fox & I. Prilleltensky (Επιμ.) *Κριτική ψυχολογία: Εισαγωγή*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Peplau, L. & Taylor, S. (1997) *Sociocultural perspectives in social psychology*. London: Prentice-Hall.
- Segall, M.H., Dasen, P.R., Berry, J.W. & Poortinga, Y.H. (1993) *Διαπολιτισμική ψυχολογία: Η μελέτη της ανθρώπινης συμπεριφοράς σε παγκόσμιο οικολογικό πολιτιστικό πλαίσιο*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- *Shiraev, E.B. & Levy, D.A. (2018) *Διαπολιτισμική ψυχολογία: Κριτική σκέψη και εφαρμογές*. Αθήνα: Πεδίο.
- *Smith, P.B. & Bond, M.H. (2011) *Διαπολιτισμική κοινωνική ψυχολογία*. Αθήνα: Δαρδανός.
- Smith, P. (2006) *Πολιτισμική θεωρία: Μια εισαγωγή*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Taylor, C. (1997) *Πολυπολιτισμικότητα: Εξετάζοντας την πολιτική της αναγνώρισης*. Αθήνα: Πόλις.

Triandis, H.C. (1980) *Handbook of cross-cultural psychology*. 6 vols. Boston: Allyn & Bacon.
<https://archive.org/search.php?query=title%3A%28handbook%20cross-cultural%20psychology%29>
Williams, R. (1994) *Κουλτούρα και ιστορία*. Αθήνα: Γνώση.
Χρυσόχου, Ξ. (2011) *Πολυπολιτισμική πραγματικότητα*. Αθήνα: Πεδίο.

Με αστερίσκο (*) σημειώνονται τα προτεινόμενα συγγράμματα του μαθήματος.

Αξιολόγηση των φοιτητριών/τών

Η αξιολόγηση στο μάθημα γίνεται με **μία εργασία (μέχρι 3 άτομα) 5.000 λέξεων** που υποβάλλεται στο e-class σε μορφή .doc(x) ή .pdf μέχρι τη μέρα της εξέτασης στο μάθημα στη διάρκεια της εξεταστικής περιόδου (εαρινού εξαμήνου ή Σεπτεμβρίου).

Υπάρχει δυνατότητα επιλογής ανάμεσα σε:

1. **Δύο ερευνητικά άρθρα** (δηλ. άρθρα όπου παρουσιάζεται μια συγκεκριμένη έρευνα – θεωρητικό πλαίσιο, ερευνητικά ερωτήματα, μέθοδος συλλογής και ανάλυσης δεδομένων, ανάλυση δεδομένων, συμπεράσματα, εξαιρείται η βιβλιογραφική έρευνα) αποκλειστικά από το περιοδικό ***Race Ethnicity and Education*** <https://www.tandfonline.com/loi/cree20> . Πρόσβαση στο πλήρες κείμενο δίνεται μέσω Heal-Link από το δίκτυο του Πανεπιστημίου, επιλέξιμα είναι μόνο τα main/original (research) articles και όχι τα θεωρητικά ή μεθοδολογικά άρθρα ή άρθρα με βιβλιογραφική έρευνα, ούτε τα editorials, short notes, book reviews, essay reviews. Εργασίες με άρθρα από άλλα περιοδικά δε γίνονται δεκτές.

Προσοχή! Εκτός πανεπιστημίου, πρόσβαση στο πλήρες κείμενο των άρθρων του περιοδικού δίνεται μέσω της υπηρεσίας VPN http://noc.uowm.gr/www/services/vpn/ .

ή

2. **Τρία ερευνητικά άρθρα** (δηλ. άρθρα όπου παρουσιάζεται μια συγκεκριμένη έρευνα – θεωρητικό πλαίσιο, ερευνητικά ερωτήματα, μέθοδος συλλογής και ανάλυσης δεδομένων, ανάλυση δεδομένων, συμπεράσματα, εξαιρείται η βιβλιογραφική έρευνα) με θέματα που αφορούν τη διαπολιτισμική, την πολυπολιτισμική ή την αντι-ρατσιστική εκπαίδευση (εκπαίδευση μεταναστών, προσφύγων, μειονοτήτων), γενικότερα τη διαχείριση της πολιτισμικής ποικιλομορφίας ή διαφοράς στην εκπαίδευση, αποκλειστικά από τα περιοδικά ελεύθερης πρόσβασης ***Παιδαγωγική Επιθεώρηση*** <https://ojs.lib.uom.gr/index.php/paidagogiki/issue/archive> και ***Έρευνα στην Εκπαίδευση*** <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/hjre/issue/archive> .

Η αναζήτηση άρθρων αποτελεί σημαντικό μέρος της διαδικασίας εκπόνησης της εργασίας και χρειάζεται να γίνεται πολύ προσεκτικά.

Εργασίες με άρθρα που δεν είναι ερευνητικά ή άρθρα από διαφορετικά περιοδικά δε γίνονται δεκτές.

Για αναζήτηση με λέξεις κλειδιά στο *Race Ethnicity and Education*, γράφετε τις λέξεις στο **Search this journal: Enter key words...** και κάνετε κλικ στο εικονίδιο με τον μεγεθυντικό φακό. Για κάθε νέα αναζήτηση, επιστρέφεται στην αρχική σελίδα.

The screenshot shows the Taylor & Francis Online interface. At the top, there's a navigation bar with 'Taylor & Francis Online' and links for 'Log in', 'Register', and 'Cart'. A notification banner indicates a system update on Monday 5 December. Below this, the breadcrumb trail reads 'Home > All Journals > Race Ethnicity and Education > List of Issues'. The main header features the journal title 'Race Ethnicity and Education' and a search bar with the placeholder text 'Enter keywords, authors, DOI, ORCID etc'. A red box highlights the search bar with the text 'ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΕΛΘ' and an arrow pointing to the search input field. Below the search bar, there are links for 'Advanced search' and 'Citation search'. The main content area is titled 'List of issues' and includes a sub-header 'Browse the list of issues and latest articles from Race Ethnicity and Education.' There are two tabs: 'All issues' (selected) and 'Special issues >'. Under 'All issues', there are sections for 'Latest articles' and 'Volume 25 2022'. A sidebar on the left offers options to 'Browse this journal' with links for 'Latest articles', 'Current issue', 'List of issues', 'Special issues', and 'Open access articles'. At the bottom, there's a Windows taskbar showing the time as 12:23 μμ on 5/12/2022.

Σημαντικό: Τα άρθρα στέλνονται μόλις επιλεγούν σε μορφή .pdf (πλήρες κείμενο) ηλεκτρονικά στη διεύθυνση ekonstantinidou@uowm.gr. Οι εργασίες αναρτώνται στο e-class τη μέρα που έχει δηλωθεί το μάθημα στο πρόγραμμα της εξεταστικής είτε του εξαμήνου που διδάσκεται το μάθημα είτε του Σεπτεμβρίου.

Δομή της εργασίας

Τίτλος

Ο τίτλος θα πρέπει να περιλαμβάνει τους τίτλους και το έτος δημοσίευσης των πρωτότυπων άρθρων, π.χ. «Συγκριτική παρουσίαση των άρθρων...»

Εισαγωγή: Τεκμηριώστε α) γιατί επιλέξατε τα συγκεκριμένα ερευνητικά θέματα σχετικά με τη διαχείριση της πολιτισμικής ποικιλομορφίας ή της διαφοράς στην εκπαίδευση για σύγκριση, και β) για ποιους λόγους θεωρήσατε σημαντικά τα θέματα αυτά. Παρουσιάστε σύντομα το ερευνητικό σκεπτικό του κάθε άρθρου, αναφέροντας και το επίσημο θεσμικό πλαίσιο που επικαλούνται οι συγγραφείς, προκειμένου να τεκμηριώσουν τη σπουδαιότητα της έρευνάς τους (εφόσον αυτό το αναφέρουν οι συγγραφείς).

Κυρίως μέρος:

Σε 4 ενότητες: 1. Παρουσιάστε τα θεωρητικά πλαίσια των άρθρων και συγκρίνετέ τα μεταξύ τους επισημαίνοντας ομοιότητες και διαφορές. 2. Παρουσιάστε τα ερευνητικά ερωτήματα των άρθρων και συγκρίνετέ τα μεταξύ τους επισημαίνοντας ομοιότητες και διαφορές. 3. Παρουσιάστε τα μεθοδολογικά πλαίσια των άρθρων και συγκρίνετέ τα μεταξύ τους επισημαίνοντας ομοιότητες και διαφορές. 4.

Παρουσιάστε τα ευρήματα των άρθρων και συγκρίνετέ τα μεταξύ τους επισημαίνοντας ομοιότητες και διαφορές.

Συζήτηση: Ανακεφαλαιώστε σύντομα τα παραπάνω. Αποτιμήστε με τεκμηριωμένο τρόπο τη συμβολή των συγκεκριμένων ποιοτικών ερευνών στην επιστημονική γνώση σε σχέση με την εκπαίδευση.

Βιβλιογραφία: Περιλαμβάνετε τα δύο άρθρα και οποιαδήποτε άλλη βιβλιογραφική πηγή χρησιμοποιήσατε, κατά προτίμηση δημοσιευμένη. Για τη σύνταξη των βιβλιογραφικών παραπομπών ακολουθείτε τον Οδηγό Συγγραφής Πτυχιακής Εργασίας <https://nured.uowm.gr/wp-content/uploads/2015/12/odigos-ptyxiaki.pdf>.

Κριτήρια αξιολόγησης της εργασίας

Εισαγωγή της εργασίας και σύντομη παρουσίαση του σκεπτικού των άρθρων, και με αναφορά στο θεσμικό πλαίσιο	Τεκμηρίωση της επιλογής των άρθρων ως σημαντικών για τη μελέτη του συγκεκριμένου θέματος έρευνας
Παρουσίαση και σύγκριση των θεωρητικών πλαισίων των άρθρων	Επεξήγηση του θεωρητικού πλαισίου που επικαλούνται οι συγγραφείς, προκειμένου να τεκμηριώσουν το σκεπτικό της έρευνάς τους
Παρουσίαση και σύγκριση των ερευνητικών ερωτημάτων των άρθρων	Επεξήγηση των ερευνητικών ερωτημάτων των άρθρων σε σχέση με το θεωρητικό πλαίσιο που επικαλούνται οι συγγραφείς
Παρουσίαση και σύγκριση του μεθοδολογικών πλαισίων των άρθρων	Επεξήγηση της επιλογής μεθόδων συλλογής και ανάλυσης δεδομένων ως εμπειρικής τεκμηρίωσης των ερευνητικών ερωτημάτων
Παρουσίαση και σύγκριση ευρημάτων των άρθρων	Επεξήγηση των ευρημάτων των άρθρων ως απαντήσεων στα ερευνητικά ερωτήματα
Παρουσίαση και σύγκριση των συμπερασμάτων των άρθρων και αναστοχαστική συζήτηση της συμβολής των άρθρων στην επιστημονική γνώση	Σύντομη ανακεφαλαιώση και επέκταση των συμπερασμάτων των άρθρων
Δομή της εργασίας και γλωσσική επιμέλεια	Ίση κατανομή του αριθμού των λέξεων στις ενότητες της εργασίας με βάση τη δομή της. Γλωσσική επιμέλεια του κειμένου, ιδιαίτερα στις ομαδικές εργασίες, ώστε να μη δίνει την εντύπωση ανεπεξέργαστης συρραφής.
Συνολική εκτίμηση	Αξιόπιστη παρουσίαση του σκεπτικού του κάθε άρθρου και σύνθεση όλων μαζί σε συνεκτικό και επιχειρηματολογικό ακαδημαϊκό γραπτό λόγο.

Σύγγραμμα

Η επιλογή συγγράμματος είναι στην ευχέρεια των φοιτητριών/τών.

Φωτοτυπημένο υλικό:

1. Cuche, D. (1996/2001) *Η έννοια της κουλτούρας στις κοινωνικές επιστήμες*. Μετφρ. Φ. Σιατίτσας. Αθήνα: Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός.
Κεφάλαιο 1. Κοινωνική γένεση της λέξης και της ιδέας της κουλτούρας (σσ. 17-29)
Κεφάλαιο 2. Η επινόηση της επιστημονικής έννοιας της κουλτούρας (σσ. 31-54)
2. Segall, M.H., Dasen, P.R., Berry, J.W. & Poortinga, Y.H. (1990/1993) *Διαπολιτιστική ψυχολογία: Η μελέτη της ανθρώπινης συμπεριφοράς σε παγκόσμιο οικολογικό πολιτιστικό πλαίσιο*. Μετφρ. Μ. Τερζίδου. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
Κεφάλαιο 2. Η παγκόσμια προοπτική στην ψυχολογία: Ένα σύντομο ιστορικό (σσ. 53-72)
Κεφάλαιο 3. Η μεθοδολογία της διαπολιτιστικής ψυχολογίας (σσ. 73-93)
3. Βερνίκος, Ν. & Δασκαλοπούλου, Σ. (2002) *Πολυπολιτισμότητα: Οι διαστάσεις της πολιτισμικής ταυτότητας*. Αθήνα: Κριτική. Εισαγωγή. Οι λέξεις και οι έννοιες (σσ. 19-47)
4. Bocock, R. (2003) Η πολιτιστική διαμόρφωση της νεωτερικής κοινωνίας. Στο S. Hall & B. Gieben (επιμ.) *Η διαμόρφωση της νεωτερικότητας: Οικονομία, κοινωνία, πολιτική, πολιτισμός*. Μετφρ. Θ. Τσακίρης & Β. Τσακίρης. Αθήνα: Εκδόσεις Σαββάλας.
5. Γεώργας, Δ. (1985) *Κοινωνική ψυχολογία*. 2 τόμ. Αθήνα.
Κεφάλαιο 14. Οι διαπολιτιστικές διαφορές. Τόμ. 2 (σσ. 195-219)
6. Grossberg, L., Nelson, C. & Treichler, P.A. (επιμ.) (1992) *Καλειδοσκόπιο: Μελέτες για τον πολιτισμό*. Θεσσαλονίκη: Μάγια. Εισαγωγή (σσ. 9-34)
7. Moghaddam, F. M. & Studer, C. (1997) Διαπολιτισμική ψυχολογία: Οι υποσχέσεις, οι δυνατότητες και οι αποτυχίες ενός «ματαιωμένου οίστρου». Στο D. Fox & I. Prilleltensky (επιμ.) *Κριτική ψυχολογία: Εισαγωγή*. Μετφρ. Χ. Ξενάκη & Π. Χονδρός. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
8. Χρυσόχου, Ξ. (2005) *Πολυπολιτισμική πραγματικότητα: Κοινωνικοψυχολογικοί προσδιορισμοί της πολιτισμικής ταυτότητας*. Μετφρ. Φ. Λέκκα. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
Εισαγωγή (σσ. 31-57)
9. Hogg, M.A. & Vaughan, G.M. (2010) *Κοινωνική ψυχολογία*. Μετφρ. Ε. Βασιλικός & Α. Αρβανίτης. Αθήνα: Gutenberg.
Κεφάλαιο 16. Κουλτούρα (σσ. 747-786)

Το φωτοτυπημένο υλικό βρίσκεται στο βιβλιοπωλείο του Παπανέστορα, Φλώρινα.